

PS-FK-35-23 Vedlegg: Satsinger og prioriteringer i 2024

Satsinger og prioriteringer i 2024

Kunnskapsressurser og bibliotek tjenester

Viser til beskrivelse av produktområdet Kunnskapsressurser og bibliotek tjenester som ble presentert på porteføljestyremøte 28. august 2023 (sak 17/23). Status for leveransene er at tjenestene er i stabil drift og det arbeides godt med brukerstøtte, dokumentasjon og systemstøtte. Det er etablert en styringsgruppe for anskaffelsesprosjektet for bibliotek tjenester etter 2025 i og med at dagens kontrakt utløper i 2025. Det er også definert en prosjektleder fra Sikt i prosjektet.

Økonomi

Styret for BIBSYS-konsortiet vedtok prinsipper for budsjettarbeidet på sitt styremøte 20. september. På bakgrunn av de stramme budsjetttrammene i sektorene er Styret opptatt av å begrense kostnadsveksten i tjenestene. Samtidig er de opptatt av at Sikt kan levere på et nivå som dekker behovene til sektorene. Prinsippene som vil bli lagt til grunn for budsjettarbeidet er:

- Lisenskostnaden for biblioteksystemet øker med kontraktsfestede 3 %
- Kapasiteten i produktområdet holdes på tilsvarende nivå som inneværende år
- Arbeidet med kontinuerlig drift og vedlikehold, samt arbeidet med autoritetsregisteret videreføres
- Et eventuelt overskudd i 2023 går til fratrekk på konsortieavgiften for 2024

Styret ba også om at man søker å holde seg på 2% økning i medlemsavgiften på den delen av budsjettet som gjelder drift- og utvikling av tjenesten. Budsjett for 2024 skal behandles på styremøte 23. november.

Pensumlistekonsortiet skal vedta sitt budsjett på konsortiemøtet 27. oktober.

Sikt sitt oppdrag på bibliotek tjenester er 100% brukerfinansiert. Totalrammen for BIBSYS-konsortiet var på ca. 37 millioner i 2023, hvorav 33,5 millioner ble hentet inn via konsortieavgiften og 3,5 millioner ble hentet fra konsortiets oppsparte midler. Kostnadene fordeler seg på ulike lisenser som produktområdet forvalter på vegne av konsortiene, hvorav lisensene for Alma, Oria og Leganto utgjør mesteparten, driftsutgifter og lønnsmidler i produktområdet. Lisenser og drift utgjør ca. 50%, mens lønnskostnadene utgjør ca. 50%.

Kostnadene fordeles på institusjonene i konsortiet basert på en etablert kostnadsfordelingsmodell. Modellen bruker ulike innparametere som FOU-ansatte, årsverk, studiepoengproduksjon antall fysiske/elektroniske poster i katalogen og antall Alma-brukere. Da konsortiet består av ulike typer institusjoner fra ulike deler av kunnskapssektoren beregnes andelen av kostnadene på bakgrunn av ulike faktorer for de ulike typene institusjoner.

Hovedsatsninger/-aktiviteter i 2024

Anskaffelsesprosessen med innsiktsarbeid, kravspesifikasjon, anbudsrunde og forhandlinger med potensielle leverandører vil være en hovedaktivitet i 2024. Et annet satsningsområde vil være arbeid med å etablere en ny løsning for personautoriteter i Felles autoritetsregister og også understøtte andre autoritetstyper (f.eks. emneord). Dette er en del av den nasjonale bibliotekstrategien og gjøres i

samarbeid med Nasjonalbiblioteket. Slutføring av ny løsning for brukerimport vil også være en prioritet.

Anskaffelsesprosjektet gjennomføres innenfor produktområdets normale budsjett. Arbeidet med autoritetsregisteret vil være delfinansiert av Nasjonalbiblioteket, samt utviklingsmidler i produktområdet.

Dagens leveranser

Leveransene fra produktområdet inkluderer brukerstøtte, opplæring, dokumentasjon/veiledninger og webinarer, informasjonssikkerhet og personvern, import og dataforvaltning, konfigurasjon og oppsett, overvåking av systemene, leverandøroppfølging, administrasjon av konsortiet og faggrupper, samordning og integrasjoner og konsortiespesifikke tilpasninger og verdøkende tilleggsfunksjonalitet (ny løsning for autoriteter og brukerimport er eksempler på dette). Det vises for øvrig til sak 17/23 som nevnt over.

Dataforvaltning

Produktområdet Dataforvaltning består av en rekke produkter og tjenester. De viktigste og mest omfattende er presentert i dette og tidligere porteføljestyremøter.

Oppdrag

Alle tjenestene har som hovedformål å gi forskningsmiljøene tilgang til gode og godt dokumenterte data av høy kvalitet. Dette er fellestjenester for forskningssektoren som skal gi betydelige gevinster for brukerne både gjennom enkel tilgang, mer analyseklare data og høyere data- og metadatakvalitet til en lavere pris og tidsbruk enn dersom dette skulle gjøres av den enkelte forsker eller institusjon. I tillegg sikres data, datas tilgjengelighet og data integritet over lang tid. Data kommer fra ulike kilder og i ulike formater. Fellesnevneren er at data omhandler mennesker og samfunn.

Finansiering

Produktområdet har i 2023 hatt en sammensatt finansiering hvor i overkant av 50% av midlene er hentet fra Sikts tildeling over Statsbudsjettet, som en videreføring av NSDs grunnbevilgning fra NFR. Den resterende delen har bestått av kortsiktige og konkurranseutsatte midler (infrastrukturmidler fra EUs rammeprogram, NFR sitt INFRA program), oppdragsfinansiering, brukerbetaling og tilskudd. For 2024 ser vi for oss en liknende situasjon. Merk at tjenestene er gratis for forskere og studenter.

Dette betyr at vi er avhengige av å inngå samarbeid med aktører i kunnskapssektoren om satsinger – og av søknader til nasjonale og europeiske infrastrukturutlysninger, der de bygger oppunder regjeringens mål om tilgang og deling av data i digitale forskningsinfrastrukturer. I Norge er Sikt, som en aktør med nasjonalt ansvar, en av hovedleverandørene av slike tjenester for norsk høyere utdanning og forskning - å arkivere, tilrettelegge og formidle data til forskning og analyse. Målet er å gi høyest mulig verdiskaping ved å levere rike dataressurser og gode støttetjenester til studenter, forskere og virksomheter innenfor høyere utdanning og forskning, jf. Sak23.

Det betyr også at vi må lete etter nye inntektskilder, både for å sikre god drift av tjenestene og nok ressurser til ny- og videreutvikling av datainnhold, tjenester og dataplattformen.

Selv om budsjetteringen for 2024 ikke er avsluttet, ser vi alt nå at budsjettet for neste år sannsynligvis vil være lavere enn for 2023. Noe av dette skyldes intern flytting av ett produkt ut fra produktområdet. I tillegg forventer vi noe nedgang i inntektene fra ESS ERIC. Dette skyldes i hovedsak at kommende survey-runde ser ut til å ville få noe færre deltakende land enn inneværende runde. Dersom dette blir en realitet, vil vi vurdere å flytte ressurser fra ESS til andre satsinger, herunder MODANSA, KUDAF og EU-prosjekter.

Både EU-prosjektene og ESS-oppgavet betales i euro. Dette betyr at det er en del usikkerhet knyttet til den norske kronen i forhold til euro. I tråd med god budsjetteringsskikk, budsjetterer vi disse inntektene med forsiktighet. I 2023 har vi hatt noe høyere inntekt enn budsjettet fordi den norske kronen svekket seg i forhold til euro i løpet av året.

Produktområdet er involvert i flere prosjekter som er finansiert gjennom EUs rammeprogram. Dette er prosjekter som er viktig for Sikt å delta i både for å sikre at norske data inngår i europeisk datainfrastruktur og bidra til internasjonalisering av norsk forskning, jf. oppdraget fra KD, og for å sikre at Sikt er i kompetansefronten og leverer 'state of the art' tjenester og løsninger til norske forskningsmiljøer. Utfordringen er at finansieringen ikke er tilstrekkelig til å dekke Sikts overheadkostnader. I utgangspunktet dekkes kun en overhead-rate på 25 %, og det forventes at institusjonen dekker resten selv av egne midler eller andre nasjonale ordninger. Sikt mottar ingen slik medfinansiering. Dette gjør at deltakelse i slike prosjekter er finansielt utfordrende, samtidig som det viktig og forventet at vi deltar. NSD mottok noe kompensasjon fra KD for slik deltakelse og vi er i dialog om å øke den ettersom Sikt ikke faller inn under dagens kompensasjonsordning.

Hovedsatsinger 2024

Produktområde Dataforvaltning er stort og sammensatt med behov for flere (hoved)satsinger i tiden framover. Her beskrives de mest sentrale. Det vil i tillegg være en rekke mindre og tilknyttede satsinger:

1. Få inn mer forskningsgenererte data fra UH-sektoren og instituttsektoren.

Som vist til i 34/23 er hovedmålet med våre tjenester å gi brukerne enkel tilgang til godt dokumenterte data av høy kvalitet, tilrettelagt for analyser. For at dette skal kunne realiseres, er det aller viktigste at forskere og andre dataprodusenter avleverer data og dokumentasjon til Sikt på en måte som gjør at de kan gjenbrukes. Her er utfordringen først å fremst å få tak i dataene (jfr. f.eks. NFR-finansierte prosjekter), at data avleveres på en måte som gjør at de kan gjenbrukes, og at data er enkle å finne og forstå.

Nasjonale og bærekraftige forskningsdataarkiver som Sikt er nødvendige, men ikke tilstrekkelige byggesteiner for å bygge kompetanse og sikre at deling og tilgjengeliggjøring av data finner sted. Arbeidet med kulturendring tar tid og krever mer enn politiske signaler om åpenhet og deling.

Tidligere var det et krav i bevilgningsvikårene til NFR for samfunnsfag, humaniora, deler av medisin og helsefag, og miljø- og utviklingsfag, at prosjekter de finansierte skulle arkivere data hos NSD (nå Sikt). Denne betingelsen ble tatt bort i 2017 og erstattet med en policy om at data som genereres i prosjekter støttet av NFR skal arkivere data i et forskningsdataarkiv uten å spesifisere hvilket. NSD tok dette opp med NFR i en høringsuttalelse, hvor det ble påpekt at et viktig virkemiddel for å få forskere til å arkivere data i et nasjonalt, sentralt arkiv dermed forsvant. Signalene fra Forskningsrådet utad fremsto tvetydige. Vårt budskap var at vårt mandat og ansvar som nasjonalt arkiv for forskningsdata må tydeliggjøres og bekreftes både overfor forskningsmiljøene og internt i Forskningsrådet.

I 2024 vil vi ha særlig fokus på få på plass ordninger og avtaler som vil bidra til at mer data fra UH-sektoren og instituttsektoren blir lagret for arkivering og gjenbruk hos Sikt. I tillegg gjøres det framstøt for å få andre typer institusjoner til å arkivere data hos oss. Sikt har arkiveringsavtaler med OsloMet (som en del av samarbeidet med Surveybanken), og med Idrettshøgskolen og PolitiHøgskolen. Samarbeidet med OsloMet vil fungere som mønster for slike samarbeidsavtaler.

Vi har også nylig satt i gang et samarbeid med Sigma2 for å få på plass en egen lagringstjeneste for sensitive data. Dette arbeidet vil bli fulgt opp i 2024.

2. Få igangsatt satsingen Modernisering av data om det norske samfunn (MODANSA)

Porteføljestyret har tidligere fått presentert satsingen, som er videreutvikling av vår dataplattform med kanaler for formidling av data om det norske samfunn (data i databaser og tekstdata). Satsingen vil i utgangspunktet gå over 5 år. Vi arbeider for at prosjektet kan starte i første halvdel av 2024. Det gjenstår noen interne avklaringer knyttet til finansiering. I tillegg arbeides det med å få på plass ekstern medfinansiering.

Gjennomføringen av MODANSA vil være ressurskrevende, både finansielt og kompetansemessig, og er et steg i moderniseringen av datasamlingene som tidligere NSD forvalter på vegne av sektorene. Satsingen vil gi forskere og andre sluttbrukere et vesentlig bedre produkt enn i dag. Det er derfor naturlig at satsingen vil ha høy prioritet og oppmerksomhet både i 2024 og i årene framover.

3. Publisering av ESS runde 11 samt forarbeid til runde 12 og 13

Arbeidet med ESS følger ESS ERIC sitt arbeidsprogram nr. 6 (01.06.2023-31.05.2025). Dette er svært ressurskrevende arbeid med høye krav til kompetanse, kvalitet og gjennomføringsevne.

4. Datahåndteringsverktøy

Sammen med representanter for våre brukere vil vi slutføre arbeidet med vurdering av 1. internasjonale verktøy som sektoren peker på, og 2. om Sikt skal forvalte et slikt verktøy på vegne av

sektorene. Vi vil også fortsette arbeidet med å videreutvikle Sikt sin datahåndteringsplan blant annet gjennom integrasjon med meldeskjema og løsning for maskinlesbare institusjonspolicyer.

Nye EU-prosjekter

To nye EU-prosjekter starter opp i 2024 – de er OpenScienceTrails, omtalt i sak 33/24 (surveynotatet), og Infra4NextGen, ledet av ESS ERIC. Sistnevnte prosjekt handler om enkel tilgang til policy-relevante data om barn og unge, der Sikt skal arbeide med dataprosessering av paneldata innsamlet som websurvey knyttet til ESS-data, og bygge nye landingssider for bedre tilgang til disse og tidligere runder av slike paneldata.

Som nasjonal tjenesteleverandør med lang og bred erfaring som datainfrastruktur for forskning er Sikt en attraktiv samarbeidspartner for flere av forskningsmiljøene i Norge og Europa. Det arbeides med flere søknader til NFRs infrastrukturprogram og trolig minst en til Horisont Europa. Sikt sin budsjettandel i søknadene varierer mye. Dette er som nevnt konkurranseutsatte midler, og vi vet ikke hvor mye vi eventuelt vil få. Uansett vil dette være midler som ikke vil få effekt før i 2025. Vi vil komme tilbake til disse prosjektene i egne saker og som del av behandling og oppfølging av Sikt sin langtidsplan.

Brukermedvirkning

I tillegg og i tilknytning til disse hovedsatsingene er det viktig at vi får på plass gode ordninger for brukermedvirkning. Her har vi store forhåpninger til etablering av produktråd. Vi har i 2023 etablert et brukerforum som vi mener er et nyttig bidrag til tjenesteutviklingen på området og som fungerer godt. Dette vil vi videreføre. ESS har gode etablerte styrings- og rådgivningsstrukturer som styrer og gir føringer for retning og fart.

Forskningsinformasjon

Porteføljestyret er tidligere overordnet informert om produktområdet Forskningsinformasjon, med hovedvekt på Nasjonalt vitenarkiv, bl.a. Sak 5/23 den 1 juni 23.

Produktområdet Forskningsinformasjon, med kjerneproduktet NVA og persistente identifikatorer, bidrar til åpen forskning generelt og åpen tilgang konkret ved å legge til rette for åpent tilgjengelig informasjon om- og resultater og data fra- og for forskning.

2024 vil være et overgangså, der vi avslutter Cris/NVA-prosjektet, leveransen av Brage-vitenarkiv og Cristin som brukerrettet tjeneste. I fortsettelsen av dette blir det en full overgang til NVA for alle institusjoner som i dag benytter Brage og Cristin. I 2024 og videre fremover vil produktområdet (forutsatt ingen endringer) fortsatt også omfatte ansvar for *Data inn- og ut av NVA* som også omfatter tilrettelegging av data for *DUCT-tjenesten*, Rapporteringer (herunder NVI- og KBS-rapporteringene - I fortsettelsen av tilsvarende for dagens Cristin) samt et nasjonalt ansvar for tilgang til bruk av persistente identifikatorer for norske forskningsutøvende institusjoner.

Produktområdets regulære oppgaver innebærer normalt videreutvikling som tar utgangspunkt i brukerinvolvering, brukerstøtte, teknisk drift/overvåkning og feilrettinger. For produkter som skal leve over tid er det vesentlig også å legge til rette for løpende produktutvikling og videre utvikling av funksjonalitet for å sikre robusthet og ivaretagelse av brukernes løpende behov for ny funksjonalitet, dels erfaringsbaserte endringer og dels som en konsekvens av endrede rammebetingelser og endringer i omkringliggende systemer og den løpende teknologiske muligheter.

For 2024 vil det være essensielt å ha spesiell oppmerksomhet på- og gjennomføre følgende tiltak.

1. Ferdigstille institusjonenes utprøving av NVA.
2. Ferdigstille utviklingsprosjektet ved å ivareta de høyest prioriterte tilbakemeldingene fra utprøvsperioden.
3. Ferdigstille innføring og full overgang fra Brage og Cristin til NVA.
4. Sikre nødvendige menneskelige og økonomiske ressurser for et tilgjengelig og godt forvaltet produktområde med oppmerksomhet på kontinuerlig produktutvikling i tråd med brukernes behov og relevante rammevilkår.
5. Konsolidere arbeidet med- og planlegge videre arbeid med Persistente identifikatorer i kunnskapssektoren.
6. Konsolidere inn data fra NIB med NVA.
7. Utrede/etablere et Data-team som skal ha ansvar for å samle inn og tilrettelegge relevante data for rapportering, gjenbruk, analyser og statistikk via NVA, NIB og Analyseplattformen samt relevante analyseverktøy.

Overordnet budsjettforslag for forskningsinformasjon 2024

Produktområdets budsjett og regnskapsoppfølging er planlagt etter strukturen vist i tabell 1. Det er verdt å merke seg at avvikling av produkt nr 7 og 8 for Sikt i ubetydelig grad påvirker produktene 3-5. For NVA er budsjettet nedenfor to-delt i hhv prosjektperiode første halvår og produksjon andre halvår. Budsjettet som vist i tabellen er et førsteutkast og det er heftet usikkerhet til tallene.

Produkt/Tjeneste (Kostnader i MNOK)		Finansiering	Årsverk	ÅV-kost	Driftskost	Tot kost
1	NVA – prosjekt (jan-jun)	Bev	5,25	9,1	4,9	14
2	NVA – i produksjon (jul-des)	Bev/Bruker	8	13,8	3,3	17,1
3	ORCID - PID – Person ID	Bev	0,7	1,2	0,8	2
4	DOI - PID – Digital Object ID	Bruker	0,1	0,2	0,4	0,6
5	Data og Rapportering	Bev	4,5	7,7	1,5	9,2
6	Sektor og institusjonsspesifikk funksjonalitet i NVA	Bruker	?	?	?	?
7	Cristin	Bev	1,5	2,6	4,5	7,1
8	Brage	Bruker	0,3	0,5	1,5	2
Sum			20,35	35,1	16,9	52
Brukerinntekt Forskningsinformasjon						8
Bevilgningsbehov Forskningsinformasjon 2024						44

Tabell 1 - Overordnet budsjett Forskningsinformasjon 2024

Produkt nr 6, Sektor og institusjonsspesifikk funksjonalitet i NVA, omfatter funksjonalitet som er spesielt etterspurt/ønsket av en delsektor innenfor kunnskapssektoren. Slik funksjonalitet kan selvfølgelig søkes finansiert over fellesbudsjettet, men gitt at den ikke prioriteres der kan den utvikles og driftes som en direkte brukerfinansiert leveranse fra produktområdet uten at dette for konsekvenser for hverken fremdrift eller ressursituasjonen for NVA generelt. Denne tilnærmingen har spesielt vært benyttet relatert til Cristin for funksjonalitet som helsesektoren har behov for.

Lisensavtaler og åpen tilgang

Viser til presentasjon av produktområdet som presenteres på porteføljestyremøtet 8. november 2023, samt saksfremlegg til samme møte.

Økonomi:

Produktområdet er i sin helhet finansiert av bevilgningene fra Kunnskapsdepartementet. Budsjettet for 2023 er på ca 12 MNOK, som i hovedsak dekker lønn og kostnader for de syv ansatte i produktområdet, samt lisensavgift for det administrasjonsverktøyet produktområdet bruker.

Hovedsatsinger i 2024:

Satsingsområdet for 2024 må ses i sammenheng med resultatet av bestillingen i regjeringens langtidsplan for forskning og høyere utdanning 2023-2032 (Meld. St. 5 (2022-2032)). Der står det at «Regjeringen ber HK-dir, Sikt og Forskningsrådet bistå forskningsinstitusjonene med å utarbeide en strategi for norsk vitenskapelig publisering etter 2024 og en plan for å nå målene i en slik strategi». Utkast til rapport ble lagt ut på openscience.no med invitasjon til å komme med innspill innen 1. oktober. Ved fristens utløp var det kommet inn 48 innspill som nå er gjennomgått. Endelig rapport med anbefalinger vil komme rundt månedsskiftet november/desember, og det er varslet en presentasjon av arbeidet og anbefalingene den 14. Desember.

Når innspillsrunden er ferdigbehandlet vil Sikt og Sikt forhandlingsråd sammen bli enige om en strategi for forhandlingene framover, som vil bli det viktigste satsingsområdet for 2024. Alle avtaler Sikt forhandler må reforhandles i 2024, så dette blir et spesielt krevende år for produktområdet. Normalt rulleres avtaleforhandlingene slik at noen reforhandles hvert år, men i 2024 må samtlige forlagsavtaler forhandles på nytt med de målene som er satt i samarbeid med Sikt forhandlingsråd.

Microdata.no

Viser til beskrivelse av produktområdet Microdata.no som ble presentert på porteføljestyremøte 28. august 2023 (sak 15/23), samt sak om brukerbetaling i microdata.no på porteføljestyremøte 5. oktober 2023 (sak 26/23). Brev om brukerbetaling går i uke 43 ut til de 105 institusjonene som p.t. har avtale.

Oppdrag

Datainfrastrukturen microdata.no er etablert hovedsakelig med konkurranseutsatt finansiering gjennom Forskningsrådets Nasjonal satsing på forskningsinfrastruktur (INFRASTRUKTUR) i to omganger samt betydelige bidrag fra eierne Sikt (tidl. NSD) og SSB.

Forskningsrådets oppdrag til Sikt og SSB handler om å stimulere til bruk av registerdata i forskning og analyse. I første runde var registerdata fra SSB i fokus. Hovedmålet for andre finansieringsomgang var å etablere microdata.no som en plattform hvor flere registerdataeiere enn SSB kunne dele sine data for kobling og analyse, og dermed skape grunnlag for bredere og videre økt bruk av registerdata.

Finansiering og økonomi

Kunnskapsdepartementet (KD) satte høsten 2021 ned et utvalg som skulle vurdere og foreslå løsninger til videreutviklingen av datainfrastruktur i Norge. Dette infrastrukturutvalget overleverte en rapport til KD 10. mai 2022.

Finansieringsmodellen for microdata.no er i tråd med utvalgets anbefaling om en tredeling:

1. Langsiktig grunnfinansiering – stabil og forutsigbar finansiering.
2. Konkurranseutsatt finansiering – finansiering som et resultat av konkurranse mellom flere aktører som vurderes etter gitte kriterier, for eksempel Forskningsrådets infrastrukturutlysning eller EUs rammeprogrammer.
3. Brukerfinansiering eller brukerbetaling.

Sikt og SSB har sammen aktiviteter/tiltak på alle tre:

Regjeringens forslag til statsbudsjett (6.10.2023) sikrer 11 MNOK i basisfinansiering til microdata.no (6 MNOK fra Finansdepartementet til SSB, 5 MNOK fra KD til Sikt).

Sikt koordinerer arbeidet med en ny søknad til Forskningsrådets Nasjonal satsing på forskningsinfrastruktur med frist 15.11.2023. Partnere er SSB, FHI og Kreftregisteret. Helsedirektoratet (NPR/KPR) og Helsedataservice er også en del av samarbeidet rundt søknaden. Forskningsrådet har signalisert at beslutning om tilslag kan drøye til høsten 2024. Arbeidet med søknaden har åpnet nye samarbeidsflater vi vil bygge videre på uavhengig av tidslinjen for søknad.

Brev om brukerbetaling gikk 23.10.2023 ut til alle institusjoner som har avtale om bruk av microdata.no.

Status

Status er at tjenesten er i stabil drift og det arbeides godt med videreutvikling, brukerstøtte og samarbeid med registerdataeiere i helse- og kunnskapssektoren samt Helsedataservice med mål om å øke tilgjengelig datatilfang og bedre samspill i økosystemet rundt bruk av registerdata. Bruken er økende.

Prioriteringer

Prioritering for 2024 blir å fortsatt bidra til å oppfylle målene med Forskningsrådets infrastruktursatsing og i Langtidsplan for forskning og høyere utdanning 2023-2032 og bidra til økt bruk av registerdata i forskning og analyse. Å sørge for opplevd relevans hos brukermiljøene er sammen med en kontinuerlig ivaretagelse av alle aspekter av informasjonssikkerhet (konfidensialitet, integritet, tilgjengelighet) hovedprioriteringer for 2024. Samarbeidene med dataeierne Kreftregisteret, Pasientregisteret, Lånekassen og HK-dir skal fullføres og resultere i et bredere datatilfang som sammen med mer data fra SSB vil stimulere rekruttering av brukere.

Backlog av ønsket analysefunksjonalitet prioriteres løpende i dialog med brukermiljøene og implementeres parallelt med utvikling av egnede konfidensialiseringstiltak. Økt bruk vil gi press på tilgjengelige beregningsressurser. Kontinuerlig arbeid med skalering av applikasjoner og teknisk infrastruktur blir derfor helt nødvendig.

Inntekter; for 2024 vil hovedinntektskildene være basisfinansiering over statsbudsjettet (11 MNOK, hvorav 5 millioner til Sikt fra KD) samt brukerbetaling (estimert til 2-3 MNOK, men forbundet med usikkerhet i begge retninger). Prosjektmidler fra Forskningsrådet vil tidligst bli tilgjengelig senhøstes 2024 dersom søknaden når opp. Samfinansiering fra aktører/dataprodusenter som ønsker å benytte microdata.no utløste i 2023 inntekter nær 3 MNOK i 2023, og dette virkemidlet vil bli forsøkt anvendt ved behov også i 2024.

Utgifter; utgiftsfordelingen mellom Sikt og SSB avhenger av en omforent prioritering og fordeling av arbeidsoppgaver mellom de to eierne av microdata.no. Det arbeides p.t. med avklaringer og forankring rundt disse spørsmålene.

Personverntjenester

Viser til beskrivelse av produktområdet personverntjenester som ble presentert på porteføljestyremøte 5. oktober 2023 (sak 27/23). Personvernområdet har siden 1980-tallet, vært vurdert som en del av NSDs kjernevirksomhet. Forventningene i tildelingsbrevet fra KD til Sikt signaliserer det samme. Godt personvern i en datadrevet Kunnskapssektor er høyt prioritert.

Tjenestene og IT-løsningene som leveres fra personverntjenester er høyt prioritert av sektorene og svarer på flere av KDs mål og styringsparametere for Sikt. Drift og videreutvikling av IT-løsningene gjøres av et fast tverrfaglig team. Det er ikke benyttet konsulenter for å bygge disse tjenestene. Systemene som leveres av Sikt er en viktig del av internkontrollsystemet ved institusjonene knyttet til behandling av personopplysninger i studentoppgaver og forskning. Det er stort potensiale i å videreutvikle både IT-løsninger og tjenesteleveransene til Kunnskapssektoren, og andre kunder på dette området.

Finansiering og økonomi

Produktområdet er brukerfinansiert og finansieres gjennom fire ulike modeller:

Personverntjenester for forskning – to ulike finansieringsmodeller:

- 1) Finansieringsmodellen for universitet og høyskoler består av en basisavgift som beregnes ut fra antall vitenskapelige årsverk, og en stykkpris per innmelding. Institusjonene betaler lik pris uavhengig av om de får automatisk, vanlig eller DPIA-vurdering, og det koster heller ingenting ekstra for endringsvurderinger. Personverntjenester fikk rundt 80% (81,1%) av inntektene i 2022 fra denne avtalen.
- 2) Finansieringsmodellen for forskningsinstitutt og øvrige institusjoner som har avtale om personverntjenester for forskning, består også av en basisavgift og en stykkpris. I denne modellen er den årlige basisavgiften uavhengig av størrelse, og noe lavere for forskningsinstituttene enn de øvrige. Videre er det en stykkpris for automatisk- og vanlig vurdering, mens DPIA-vurderinger koster det dobbelte. I underkant av 10% (9,6%) av inntektene kommer fra gjennom denne finansieringsmodellen.

Finansieringsmodellene som går tilbake til 2001, har skalert slik at vi over tid har kunnet bygge betydelig "egenkapital". De har finansiert både kontinuerlig utvikling av dataplattform og støttetjenester i tråd med justeringer i lovverk og nye brukerbehov, og større plattform- og systemskifter i forbindelse med innføring av helt nytt regelverk da personopplysningsloven ble innført i 2001 og GDPR ble iverksatt i norsk lovgivning i 2018.

Systemskiftet ved innføringen av GDPR, arbeidet med automatisering og forbedring av IT-løsninger og den generelle kostnadsøkningen de siste 3-4 årene både på lønns- og driftssiden har spist alle oppsparte midler.

Fra 2018 og frem til 2022 har vi hatt en økning i antall meldeskjema. Antall innmeldinger er en viktig faktor i dagens finansieringsmodell, og det bidrar til at vi har kunnet finansiere drift og videreutvikling av IT-løsningene og økt bemanningsbehov på en enkel måte. Nå ser vi for første gang en nedgang i antall innmeldinger. Hvis vi sammenligner tall fra de tre første kvartalene i 2023 mot samme periode i 2022 ser vi en nedgang på rundt 4% (210 skjema) i antall innmeldinger. Hovedårsaken til nedgangen er at to institusjoner har utviklet egne løsninger for innmelding av alminnelige personopplysninger, noe som naturlig nok fører til at de melder færre via våre systemer. Flere institusjoner melder også om at de forsøker å spare penger ved å redusere antall innmeldinger, noe som kan være årsaken til de resterende.

Etter dagens modell tar vi betalt per innmelding, og stykkprisen er den samme for UH uavhengig av kompleksitet og om prosjektet får endringsvurdering eller ikke. I de tre første kvartalene ser vi også en økning i antall endringsvurderinger. En nedgang i antall innmeldinger kombinert med en økning i antall endringsvurderinger skaper dermed utfordringer for stabil finansiering fremover.

Det jobbes med å revidere finansieringsmodellene. Vi er i dialog med UHR og UH-sektoren der mange naturlig nok, forventer kostnadskutt etter at vi har automatisert behandlinger med lav personvernulempe og risiko samtidig som veksten nå har flatet litt ut. Vi jobber også med å revidere den andre modellen, og har økt basisavgiften mer enn KPI for kunder som ikke er omfattet av FFA-avtalen.

Vi arbeider kontinuerlig med å forbedre og effektivisere tjenestene våre uten at det skal gå på bekostning av kvalitet på et område der fallhøyden er stor både for våre kunder i sektorene og for Sikt dersom vi trår feil. Vi har også konkrete og uløste brukerbehov som krever at vi opprettholder utviklingstakten – og utviklingsteamet. Produktområdet har derfor i 2024 også behov for å prioritere videreutvikling av IT-løsningene. Videreutvikling av IT-løsningene, økt automatisering og KI vil gi økonomiske gevinster på sikt, men kostnadene vil vedvare i en overgangsfase.

Kostnadsvarsel om 3,8 % økning av basisavgift i 2024 er sendt til alle 134 institusjoner som har avtale om personverntjenester for forskning. Vi legger opp til en økning på 3,8 % også for stykkprisene. I 2024 vil det være nødvendige å analysere kostnadene våre ytterligere, slik at vi kan få et enda bedre kunnskapsgrunnlag til å prisse tjenestene riktig, og for å få på plass finansieringsmodeller som er forutsigbare både for sektorene og Sikt.

Personvernombudstjenesten

Finansieringsmodell for personvernombudstjenesten er i all hovedsak basert på at hver enkelt institusjon betaler enten for en avtalt avsatt prosentandel av en stilling, eller for x-antall timer. Prisen for avtalene varierer noe fra institusjon til institusjon fordi de er inngått på ulike tidspunkt. Vi er i prosess med reforhandling av de gamle avtalene og målet er at prisene er standardisert i 2024. I underkant av 10 % (7,26%) av inntektene i 2022 kom gjennom disse avtalene.

Vi er i dialog med seks institusjoner i UH-sektoren om å inngå avtale om leveranse av personvernombudstjeneste. Vi forventer derfor økte inntekter på dette området i 2024.

Timebasert personvernrådgivning

Vi har økende etterspørsel etter denne tjenesten, og vi ligger an til å kunne fakturere for opp mot en million kroner for denne typen rådgivning i 2023. Vi har ikke markedsført denne avtalen, med unntak av å nevne det i statusmøter med institusjoner vi allerede har avtale med. Dersom vi markedsfører denne tjenesten mer aktivt, er det stort potensiale for økte inntekter på dette området i 2024.

Prioriteringer i 2024

Prioritering for 2024 blir å fortsatt levere relevante tjenester som hjelper forskere og studenter med å få lovlig tilgang til persondata, samt å hjelpe våre avtalepartnere med å ivareta personvern hensyn og gi dem tilstrekkelig dokumentasjon gjennom våre IT-løsninger.

Sentralt i dette arbeidet vil være å sikre en finansiering som muliggjør forenkling og forbedring av rådgivningsprosessen ved hjelp av digitalisering og effektivisering av prosesser. Målet er at håndtering/vurdering av prosjekt hvor det er liten risiko for personvernet automatiseres, slik at vi kan bruke rådgiverkompetansen og erfaringen vår på behandlinger med middels eller høy risiko for personvernet.

Ved en fortsatt jevn dialog med ledelse, kontaktpersoner og personvernombudene ved institusjonene gjennom statusmøtene og rapportering, vil vi høre om hva vi gjør bra og hvor vi kan bli bedre. Vi vil også sørge for tett brukerinvolvering gjennom opprettelsen av produktråd, og ved tett brukerinvolvering i videreutvikling av de digitale løsningene vi har i produksjon.

Videre vil vi utforske hvordan samarbeid mellom personverntjenester og andre produktområder i Sikt kan konkretiseres og komme sektorene til gode.

Vi har fått gode tilbakemeldinger på at vi er mer synlige og til stede i aktuelle nettverk og fora i 2023. Vi vil jobbe strategisk med å etablere og videreutvikle viktige samarbeidsflater, også i 2024.

Vår høyeste prioritet på utviklingssiden er å fullføre utviklingen av DPIA slik at ny DPIA kan settes i produksjon i løpet av første tertial, og utrede muligheter for å ta i bruk andre støtteverktøy, som f.eks. KI, for rådgiverne. Vi ønsker å ha dialog med sektoren vedrørende deres behov/ønsker for å utvide automatisk vurdering til å omfatte flere behandlinger av personopplysninger og basert på erfaringer fra testing/overvåking. Her jobber vi også med tiltak for å kunne rette opp i utfordringene vi har funnet siden løsningen ble tatt i bruk. Et konkret tiltak er å utvikle et verktøy som setter bruker i stand til å utforme et informasjonsskriv som er i tråd med kravene i personvernforordningen i forbindelse med utfylling av meldeskjema. Systemet vil hente informasjon fra databasen om prosjektet og standard informasjon, i tillegg må bruker supplere med prosjektspesifikke detaljer. I 2024 vil vi ha et kontinuerlig fokus på UI og brukeropplevelsen av meldeskjema, Min forskning og Institusjonsportalen. Vi brukertester med sluttbrukere i tredje tertial i 2023, og viderefører brukertesting som en del av produktutviklingen i 2024. Videre vil vi styrke institusjonsportalen som et godt internkontrollverktøy for institusjonene ved å utvide statistikk- og rapportdelen blant annet til å omfatte datahåndteringsplaner og rapporter på Fairness. Det er laget et nytt avvikssystem som skal i produksjon rundt årsskiftet. Det nye avvikssystemet gir oversikt over typer avvik, tiltak og dato for lukket avvik.